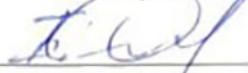

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА СТРАТЕГІЧНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

Ніна РЖЕВСЬКА
« 07 » / 06 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР» ЗА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

**Тема: «РЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ В ЄВРОПІ:
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

Виконавець: здобувач вищої освіти 4 курсу, 408 групи, Кудрявцева Марія
Сергіївна

Керівник: PhD, старший викладач кафедри міжнародних відносин та
стратегічних студій Мендрін Олексій Вікторович

Нормоконтролер:

Мендрін О.В.

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПАРТНЕРСТВА ЄВРОПИ І УКРАЇНИ	6
1.1. Становлення відносин України з країнами Європи, після здобуття незалежності	6
1.2 Нормативно-правова база регіонального співробітництва.....	9
РОЗДІЛ 2 ВИДИ СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ СТОРОНАМИ, СУЧАСНІ ВЕКТОРИ СПІВПРАЦІ	14
2.1. Загальний огляд співпраці між Україною та країнами Європи	14
2.2. Регіональне співробітництво України з країнами Європи (Польща, Німеччина, Франція, Велика Британія, та країни Північної і Південної Європи)	17
2.3 Регіональне співробітництво з об'єднаннями	28
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВА ПОДАЛЬШОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ В ЄВРОПІ	35
3.1. Перспектива вступу України до ЄС та подальша співпраця.....	35
3.2. Вигода співробітництва обох сторін (країн Європи та України), сучасний стан та подальші перспективи	39
ВИСНОВОК	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	48

ВСТУП

Актуальність теми полягає у тому, що регіональне співробітництво України з Європою є актуальним та стратегічно важливим підґрунтям зовнішньої політики України, що сприяє зміцненню відносин, збільшенню економічного розвитку та покращенню безпеки як у самій Україні, так і в Європейському регіоні.

Відносини між Україною та Європейськими країнами мають довгу та складну історію. Важливим кроком до збільшення та зміцнення регіонального співробітництва стала подія – укладення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Цією Угодою Україна зміцнила партнерство та співробітництво з Європейським Союзом [15].

Сама Угода про асоціацію була підписана у червні 2014 року, але вступила в силу лише восени 2017 року, що стало поштовхом до відкриття широких можливостей для співпраці між Україною та Європейським регіоном у таких сферах як: торгівля, економіка, політика тощо.

З тих пір і по сьогодні, відносини та співробітництво між Україною та Європою продовжують зміцнюватися, хоча є виклики і завдання, з якими необхідно продовжувати працювати. Не перериваючи тісної політичної та регіональної співпраці Європейські країни активно підтримують Україну на міжнародній арені в зв'язку повномасштабної агресії Росії проти України. Ця комунікація зміцнює співпрацю України з Європою та потрібна обом сторонам. В свою чергу, Україна прагне довести остаточно до кінця інтеграцію з Європейським Союзом у різних сферах, включаючи економічну, політичну та культурну та стати повноправним членом ЄС [15].

Україна розташована у самому центрі Європи, що робить її важливим партнером у співпраці для країн Європейського Союзу. З однієї сторони стабільність та розвиток України мають вагомое значення для безпеки та економічного процвітання всього регіону, в цьому і допомагає регіональне співробітництво. Але з іншого боку, деякі політичні діячі та населення блокують європейські ініціативи, спрямовані на допомогу Україні, виступають проти передачі зброї Україні. Сюди ж можна і віднести Польщу, де серед населення виникає

соціальна напруга, особливо серед молоді та працездатного населення [10]. Тому ці дії разом створюють заплутану картину ставлення деяких країн до політики України в Європі, де поряд з підтримкою зберігаються значні обмеження і протидія.

Мета полягає у визначенні становлення та розвитку партнерства, взаємовигоди України з Європейським регіоном та вплив співробітництва на розвиток і перспективи відносин України з Європою в подальшому.

Для досягнення мети можна виділити такі **завдання**

1. Розглянути передумови становлення та розвиток партнерства України з ЄС.
2. Визначити нормативно-правову базу регіонального співробітництва.
3. Розкрити сучасні напрямки регіонального співробітництва України з країнами Європи.
4. З'ясувати перспективи регіонального співробітництва України в Європі після перспективи вступу України до Європейського Союзу.

Об'єктом дослідження є встановлення регіонального співробітництва України з країнами Європи, його сучасний стан та розвиток співпраці з країнами.

Предмет дослідження полягає у визначенні напрямків регіональної співпраці України з Європейськими країнами та перспективи розвитку регіонального співробітництва в подальшому.

Методи дослідження були використані, згідно з об'єктом, предметом, завданнями та метою дослідження. Серед основних методів дослідження використано такі як: емпіричний метод, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення та SWOT аналіз.

Взагалі, емпіричний метод є одним із ключових підходів у наукових дослідженнях. За його допомогою відбувався збір, аналіз та дослідження даних у використаних джерелах. Його суть полягала в тому, щоб зосередити власні висновки на опрацьованій інформації з джерельної бази.

За допомогою аналізу можливо було визначити напрямки регіонального співробітництва та країни з ким Україна співпрацює. У цьому також допомагав синтез, що допоміг структурувати інформацію до висновків про сучасний стан

регіонального співробітництва. Аналіз і синтез взаємно обумовлювали один одного протягом всього дослідження.

Метод індукції дозволив сформулювати загальний висновок з часткових висновків після кожного розділу. А дедукція допомогла у формуванні власних висновків, де окремі положення логічно виникали із загальних положень.

Метод узагальнення допоміг зафіксувати загальні ознаки та властивості обраної теми та допоміг структурувати елементи дослідження від одиничного до загального.

SWOT аналіз сприяв у визначенні сильних сторін та слабких сторін регіонального співробітництва з опрацьованої інформації та визначив загрози та можливості співробітництва в подальшому [21].

Апробація отриманих результатів проходила на Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Дипломатія в міжнародних відносинах: сучасні виклики та перспективи (29 лютого 2024 року, м. Київ) та XXIV Міжнародній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «ПОЛІТ. Сучасні проблеми науки» (2 – 5 квітня 2024 року, м. Київ).

Розвиток міжнародних відносин України з ЄС: сучасний стан та перспективи / збірник тез доповідей XXIV Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «ПОЛІТ. Сучасні проблеми науки» . Київ 2024 [18].

Регіональне співробітництво України та Європи: реалізація програм транскордонного та територіального співробітництва / збірник тез доповідей всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Дипломатія в міжнародних відносинах: сучасні виклики та перспективи». Київ 2024. С. 241-243 [17].

Структура дипломної роботи складається із вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить – 53 сторінки друкованого тексту. Список використаних джерел та літератури налічує – 54 найменування.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПАРТНЕРСТВА ЄВРОПИ І УКРАЇНИ

1.1. Становлення відносин України з країнами Європи, після здобуття незалежності

Як показує практика авторитет та становище країни залежить від здійснення її зовнішньої політики. Для України притаманне поняття багатовекторність, що є основою зовнішньої політики України, адже наша країна зацікавлена у побудові партнерства з багатьма регіонами світу.

Але основним пріоритетним вектором політики України на сьогоднішній день є Європа. Направлення на ЄС є необхідним, оскільки співпраця з країнами Європи може сприяти політичній стабільності та розвитку демократії в Україні шляхом обміну досвідом та навчанням від європейських партнерів. Регіональне співробітництво з Європейським Союзом надає можливість налагоджувати та забезпечувати добросусідські відносини з великою кількістю країн Європи, що є дуже важливо для України. Тож європейський напрямок України є чітко визнаним та пріоритетним [40].

Україну можна назвати стратегічним партнером країн Європи. Останні 10 років Україна стабільно розвивається у про європейському напрямку і являється стратегічним партнером для країн Європи.

Отже, що ж таке взагалі партнерство? Саме партнерство використовується для позначення співпраці між двома або більше суб'єктами на основі спільних інтересів, цілей та цінностей. Воно може бути між країнами або між міжнародними організаціями. Партнерство може охоплювати економічну, політичну, військову, культурну гуманітарну та безпекову співпрацю. Воно передбачає взаємну користь для всіх сторін, що беруть участь, і підтримують спільні інтереси та цілі. Партнерство вказує на встановлення взаємної довіри між партнерами, що і сприяє ефективній співпраці.

Країни можуть об'єднувати зусилля для вирішення спільних проблем, таких як боротьба з тероризмом, зміни клімату, міжнародною злочинністю, співпрацювати на

дипломатичному рівні для вирішення міжнародних конфліктів, участі в міжнародних організаціях та регіональних блоках. Можуть співпрацювати у розвитку торговельних відносин, інвестицій, фінансової політики з метою забезпечення економічного зростання та розвитку. Або співпрацювати у розробці та реалізації спільних проєктів та програм у різних сферах, таких як інфраструктура, освіта, охорона здоров'я, наука та технології, тощо. Тож, усі вище зазначені критерії і являють собою основу для встановлення стабільного співробітництва та підтримки [12].

Можна точно сказати, що Україна вже є невід'ємною частиною побудови Європи у XXI столітті. По-перше через своє геополітичне розташування (частина України є центром Європи), по-друге через довготривалі національні інтереси України (майже з самого початку своєї суверенності Україна налаштована на про європейський шлях). Це можна підтвердити тим, що у постанові Верховної Ради України про «Основні напрямки зовнішньої політики України», яка була прийнята у 1993 році було наголошено, що зовнішня політика України має у перспективі стати членом у Західних організаціях чи у будь-яких західноєвропейських структурах [31]. Адже, чим більше мати спільних цілей з партнерами, тим легше побудувати довготривале регіональне співробітництво (з країнами Європи).

Остаточне визначення напрямку на Європейський вектор почалося з часів президентства Леоніда Кравчука (1991 – 1994) і продовжилося за Леонідом Кучмою (1994 – 2005). На ті часи почала формуватися основна мета – на співпрацю з Європейським Союзом. І першим кроком на цей шлях стало підписання у 1994 році Угоди про партнерство та співробітництво між ЄС та Україною. Важливо зазначити, що Україна перша з республік колишнього СРСР, яка підписала цю угоду та поклала зв'язок партнерства з ЄС. Саме ця угода стала першим кроком до асоційованого членства в ЄС та погодила дружні відносини у різних сферах, таких як: політика, економіка та обмін культурами. За цей період Україна показала себе, як готова до самостійності, суверенна держава на міжнародній арені.

Згодом було оприлюднено Указ «Про заходи щодо вдосконалення співробітництва України з ЄС», що ще більше поглиблював політичний діалог,

торгівлю між сторонами, економічне співробітництво, тощо. Ця угода надала Україні можливість більшого розвитку торгівельно-економічних зв'язків [30].

Підписання документів у Брюсселі 1996р. «Плану дій ЄС щодо України» та Меморандуму про порозуміння між Україною та ЄС» позначили плани подальших двосторонніх відносин, визначили умови надання транш-кредитів та критерії лібералізації торгівлі України. У 1997 році у Києві відбувся перший саміт в рамках Україна – ЄС, де було обговорено шляхи подолання наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та про співпрацю в різних сферах з усіма країнами-членами Європейського Союзу, включаючи торгівлю, економіку, фінанси.

Особливо продуктивним періодом були 1998 – 1999рр. у цей час Угода про співробітництво між Україною та ЄС набула чинності після ратифікації усіма парламентами країн Європейського Союзу. Тоді ж у Відні відбувся другий саміт Україна – ЄС, де представники обох сторін домовились про консультування щодо створення зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом. Взагалі, на цьому саміті обговорювалося багато питань і щодо кредитування, тобто надання коштів на завершення енергоблоків Хмельницької та Рівненської АЕС, та взагалі щодо збільшення інвестицій в Україну. За цим самітом, можна сказати вже був закріплений характер відносин, як стратегічне партнерство. Головною темою третього саміту «Україна – ЄС», що відбувся в Києві в липні 1999 року, стало обговорення довгострокової стратегії ЄС щодо України.

Ще однією знаковою подією в українській дипломатії стало обрання України на 2000 – 2001роки непостійним членом Ради Безпеки ООН. Що показало Україну, як самостійного актора у підтримці безпеки не тільки в Європі, а й в усьому світі. Тож усі вище викладені кроки України показують серйозність країни щодо подальшої про європейської інтеграції і в свою чергу підтримку Європи.

Європа тоді наголосила на правильності вибору України та прийняла «Стратегію ЄС щодо України», де наголошувалося на потребі реформування та демократизації суспільства України.

Можливо через те, що Україна завжди розривалася між СНД та ЄС, це гальмувало її євроінтеграційний напрямок. Президент Л. Кучма намагався будувати

відносини як з ЄС так і Росією, тож характер зовнішньої політики України тоді був багатовекторним. Але, як показала історія «всидіти на двох стільцях» неможливо! [40].

1.2 Нормативно-правова база регіонального співробітництва

З початку 2007 року відбувалось значна кількість переговорів, щодо підготовки Угоди про асоціацію України з ЄС [48]. Цей документ розроблявся у рамках політичного діалогу між сторонами з економічних питань, питань зовнішньої політики, демократизації суспільства та політики безпеки.

Причин до створення Угоди про Асоціацію було досить багато. Україна з початку XXI століття прагнула до зближення з країнами Європи у політичній, економічній, культурній, соціальній та інших сферах. Саме підписання цієї Угоди стало сигналом для України аби зміцнити співробітництво та наближення до ЄС. Це також підкреслило політичну волю України до реформ та модернізації. Цей документ передбачав створення вільного торговельного простору між Україною та Європейським Союзом, що мало принести значні економічні переваги обом сторонам. Угода сприяла зниженню торговельних бар'єрів, сприяння інвестиціям та розвитку економічних зв'язків. В свою чергу, погодження цієї Угоди про асоціацію відзначало зобов'язання України до проведення широкого спектру реформ, спрямованих на модернізацію та зміцнення державних інституцій, боротьбу з корупцією та підвищення стандартів демократії.

Проте у 2013 році почалися певні непорозуміння, щодо підписання. Відбувся зрив укладання Угоди. Через те, що тодішній діючий президент В. Янукович мав більш проросійські бачення ведення зовнішньої політики України. Після оголошення про призупинення підготовки до підписання Угоди, до ЄС надійшла дивна пропозиція від Кабміну України щодо проведення переговорів у тристоронньому форматі (ЄС, Україна, Росія). Але Європа відхилила цю пропозицію аргументуючи тим, що це не є виходом і не має прецедентів у європейській практиці. Рішення урядом України про призупинення підготовки

Угоди, тоді викликало хвилю протестів українців – Євромайдан, що згодом переріс у Революцію Гідності та завершився зміною політичного керівника країни.

У березні 2014 року екстрений саміт ЄС наголошував новій владі України на якнайшвидше підписати Угоду. Тому Угоду було поділено на політичну та економічну частини, де першу частину підписав прем'єр міністр України А. Яценюк та президент Ради Європи Герман ван Ромпей. А другу – економічну частину підписав у червні 2014 року новообраний президент П. Порошенко. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом стала ключовим документом, що закріпив стратегічне партнерство між Україною та ЄС. Документ був підписаний у 2014 році і набув чинності з 1 січня 2016 року [47].

З одного боку підписання цієї Угоди несли за собою, як позитивні так і негативні наслідки. Позитивні у більшості стосуються регіонального економічного співробітництва. Так до прикладу Угода сприяла збільшенню торгівлі між Україною та ЄС, відкривши нові можливості для українських експортерів. Ця подія також відзначала великий крок вперед України в її зусиллях у втіленні політичних та економічних реформ [46].

Але підписання Угоди викликало реакцію Росії, яка спричинила ситуацію в Криму та війну на сході України. Хоч, це викликало певні спроби України реформувати свої військові, геополітичні та енергетичні стратегії, все ж таки початок війни на сході, що згодом у 2022 році переріс у повномасштабну війну, став більше виснажувати з країни і сили, і ресурси. РФ постійно намагалася перешкоджати підписанню цієї Угоди та взагалі поглиблення співпраці України з Європою, тому вдавалась до таких методів, як: політичний та економічний шантаж, втручання у переговорний процес, щодо укладання Угоди, та підтримка анти-європейських напрямків в Україні. Тож, з початку саме укладання цієї Угоди Україна вже остаточно визначила свій напрямок на Європу та поступово почала припиняти свої відносини з Росією та деякими країнами СНД.

Європейські країни взагалі із самого початку утворення України, як самостійної держави виступали та і продовжують виступати у підтримку її суверенітету та територіальної цілісності. Це продовжується по сьогодні в контексті

конфлікту з Росією. Європейський Союз надавав та продовжує надавати фінансову та технічну підтримку для розвитку України через різні програми, такі як: Механізм підтримки миру, демократії та стабільності, технічна допомога, грантові програми та інші форми допомоги. Європа відкрила свій ринок для українців, надаючи їм можливість подорожувати без віз в країни Шенгенської зони з 2017 року, що сприяло покращенню економічної взаємодії. Україна активно розвиває торговельні відносини з країнами Європи, особливо з найбільшими економіками ЄС, такими як: Німеччина, Франція, Польща та інші.

Угода про асоціацію, стала тим документом, що визначив основи політичного асоціювання та глибокої інтеграції України в європейський простір. Саме вона поклала шлях стратегічному партнерству, що спрямоване на розвиток країни та зміцнення її зв'язків з європейськими партнерами. Україна, також співпрацює з країнами ЄС у питаннях безпеки, міжнародної політики, реформування судової системи, боротьби з корупцією та іншими сферами. Активно бере участь у різноманітних програмах та ініціативах ЄС, таких як програма ERASMUS+ – програма обміну студентів з освіти та навчання у Європі, Горизонт 2020 – найбільша програма фінансування науки, програми співпраці в галузі енергетики та інфраструктури [41].

Що стосовно нормативно-правової основи співпраці між Україною та Європейським Союзом у сфері регіонального та транскордонного співробітництва, то вона визначена у положеннях Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС та його співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, у 2014 році, у главі 27 про «Транскордонне та регіональне співробітництво» в розділі V «Економічне та галузеве співробітництво» [47]. Де на сьогодні, регіональне співробітництво зосереджено на :

- виконанні Меморандуму щодо взаєморозуміння та встановленні діалогу у регіональній політиці;
- покращенні взаємодії між місцевою та регіональною владою України та Європейського Союзу в рамках Комітету європейських регіонів;

- виконанні проєктів за рахунок фінансування установ Європи, таких як: Європейський інструмент сусідства і партнерства та Європейський інвестиційний банк чи Європейський банк реконструкції та розвитку;

- на реалізації Стратегії ЄС щодо Дунайського регіону, що була затверджена у 2011 році 14 країнами та спрямована на забезпечення інфраструктурного, екологічного, соціально-економічного розвитку регіону. До прикладу, як покращення ситуації у транспортній сфері та розвиток єдиного транспортного комплексу чи розвиток сталої енергетики (Угорщина, Чехія) [37].

- залученні регіонів України до діяльності європейських регіональних асоціацій, таких, як: Асамблея європейських регіонів, Рада європейських муніципалітетів та регіонів, Конференція європейських законодавчих асамблей, Асоціація європейських прикордонних регіонів, Конференція периферійних морських регіонів, Конференція президентів регіонів із законодавчими повноваженнями та Європейська асоціація представників місцевого самоврядування гірських регіонів і Європейських міст.

Усе це сприяє реалізації різних програм регіональної співпраці, і Європейський Союз надає допомогу в багатьох напрямках і в розвитку муніципальної інфраструктури, і в охороні навколишнього середовища, і у відновленні міст та економічному розвитку, і у розвитку громадського суспільства, тощо [37].

З огляду усього вищезазначеного, відносини України та Європи включають різноманітні аспекти співпраці, що охоплюють політичні, економічні, соціокультурні та гуманітарні сфери. Протягом такого значного часу (зі здобуття незалежності) можна точно сказати, що Європа показала себе як стратегічний партнер України. Країни Європи завжди допомагали нашій країні у різні важкі для неї часи. Тож, подальше партнерство дуже важливе для обох сторін. Адже європейська інтеграція є стратегічним пріоритетом для України. Розвиток партнерства з країнами Європи сприяє виконанню європейських стандартів у різних сферах життя та наближенню до членства в Європейському Союзі. А Європейські країни можуть отримати стабільного партнера, адже розвиток економічних зв'язків

сприяє зростанню економіки, створенню нових робочих місць у країнах та підвищенню життєвого рівня населення.

РОЗДІЛ 2

ВИДИ СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ СТОРОНАМИ, СУЧАНІ ВЕКТОРИ СПІВПРАЦІ

2.1. Загальний огляд співпраці між Україною та країнами Європи

Регіональне співробітництво України з країнами Європи є актуальним і важливим для розвитку країни як в економічному плані, так і в політичному. Співпраця з ЄС сприяє поглибленню демократичних інституцій, реформуванню громадянського суспільства та підвищенню стандартів в Україні. На сьогодні, Європейський союз є одним з найбільших торгових партнерів України, а подальше поглиблення співпраці з ЄС допоможе українській економіці отримати доступ до великого ринку збуту для своїх товарів і послуг, а також до інвестицій та технологій. Також, співпраця сприяє пізнанню та обмінами культурними цінностями, освітою та науковими досягненнями, що сприяє взаємному розумінню між народами та розвитку міжкультурного діалогу.

Як вже згадувалось, Україна співпрацює з регіональними європейськими асоціаціям, як: Асамблея європейських регіонів, Рада європейський муніципалітетів та регіонів, Конференція європейських законодавчих асамблей, Асоціація європейських прикордонних регіонів, Конференція периферійних морських регіонів, Конференція президентів регіонів із законодавчими повноваженнями та Європейська асоціація представників місцевого самоврядування гірських регіонів і Європейських міст. Усі вони допомагають співпрацювати включаючи різні сфери регіонального співробітництва [38].

Загалом, регіональне співробітництво можна поділити на такі, так би мовити групи: транскордонне співробітництво, співробітництво між країнами та співробітництво між державними об'єднаннями [14].

Одна з програм Європейського Союзу у 2009 році – «Східне партнерство» була важливим напрямком регіонального співробітництва між Україною та ЄС. Ця програма була спрямована на зміцнення співпраці та розвиток прикордонних

регіонів України разом із сусідніми країнами ЄС зокрема, Білоруссю, Молдовою, Грузією, Вірменією, Азербайджаном та іншими [17].

Програма «Східне партнерство» Європейського Союзу, поклала основу для подальших транскордонних та територіальних відносин України з Європейським Союзом. Саму ініціативу «Східне партнерство» було започатковано на Празькому саміті з пропозиції Польщі та Швеції, що мали на меті поглибити співпрацю держав Східної Європи та Південного Кавказу з Європою та відновлення договірної бази між сторонами про асоціацію та створення зон вільної торгівлі та лібералізацію візових меж між країнами ЄС та країнами партнерами [42].

Ініціатива викликала глибокий інтерес у політичних та офіційних колах за кордоном та в Україні. Ця ініціатива була спрямована на економічний, соціальний та регіональний розвиток країн-партнерів. Крім того, також сприяла належному управлінню, в тому числі у фінансовому секторі, та сприяла зменшенню соціально-економічних диспропорцій між країнами. Діяльність України в рамках ініціативи дала позитивні результати для створення нових можливостей у поглибленні співробітництва з ЄС [9].

Регіональне співробітництво України з Європою є багатограним і охоплює різні сфери. Реалізація Угоди про асоціацію забезпечила підвищення взаємодії України та країн Європи в економічному зростанні, покращення інвестиційної привабливості та створення нових можливостей у багатьох сферах. Угода визначила сторони, як стратегічних партнерів. Важливо зазначити, що на сьогоднішній розвиток регіонального співробітництва впливає геополітичне становище України, її євроінтеграційні прагнення та політика Європейського Союзу щодо Східної Європи [47]. Угода про асоціацію з ЄС відкрила для України та країн Європи велику кількість шляхів співробітництва.

Так до прикладу транскордонне співробітництво, що має на меті розв'язання спільних проблем прикордонних регіонів і територій України та суміжних держав шляхом оптимального поєднання їхніх можливостей і ресурсів та передбачає створення договірних взаємовідносин між суб'єктами і учасниками такого співробітництва [14]. Саме такий вид співробітництва сприяє розвитку торгівлі та

інвестицій між прикордонними регіонами України та країнами ЄС. Сюди включається: створення спільних підприємств, і розвиток малих і середніх підприємств та підтримка міжнародних проектів з розвитку інфраструктури. Також, надається змога обмінюватись культурними та освітніми ініціативами між країнами. Наприклад: вивчення мови, тобто організація мовних курсів, культурних заходів та студентських обмінів.

Співпраця спрямовується на спільну реалізацію проектів в боротьбі з викликами світу, такими як: забруднення навколишнього середовища, боротьба з трансграничною злочинністю та підтримка розвитку регіональних ініціатив у сфері безпеки. Також, Україна активно співпрацює з Радою Європи в питаннях захисту прав людини, зміцнення демократичних інститутів та правосуддя. Тож, завдяки цій колоборації відбувається зміцнення міжнародних контактів та зв'язків між країнами.

З огляду подій з 24 лютого 2022 року, конфлікт, що триває між Росією та Україною, можна стверджувати, що співпраця між країнами Європи та Україною спрямована на допомогу в забезпеченні суверенітету, територіальної цілісності та демократичного розвитку України. Україна активно співпрацює з країнами Європейського Союзу, зокрема з Польщею, Німеччиною, Францією, Італією та іншими країнами-членами ЄС чи об'єднаннями з країн. Сам Європейський Союз надавав значну фінансову допомогу Україні для зміцнення економіки, відновлення інфраструктури та надання соціальних послуг, для тих хто постраждали від конфлікту. Через різні гуманітарні організації європейські країни допомагають внутрішньо переміщеним особам і біженцям з України, а також сприяють відновленню постраждалих громад. Таким чином, ЄС є одним із головних захисників і прихильником України на міжнародній арені, закликаючи до припинення російської агресії та відновлення територіальної цілісності України.

Важливо, що Україна отримує підтримку та поради від ЄС у проведенні політичних реформ, боротьбі з корупцією та підвищенні демократичних стандартів. Це також завдяки Угоді про асоціацію з ЄС, яка передбачає зону вільної торгівлі та поглиблені економічні та політичні зв'язки. Завдяки чому Україна продовжує брати

участь у вільній торгівлі із країнами ЄС, що сприяє розвитку і стабільності української економіки та її наближенню до стандартів Європейського Союзу.

Завдяки усьому вище наведеному у рамках регіонального співробітництва це допомагає Україні інтегруватися до європейських структур, сприяє її економічному розвитку, підвищує рівень безпеки та стабільності в регіоні, а також покращує становище країни загалом [9].

2.2. Регіональне співробітництво України з країнами Європи (Польща, Німеччина, Франція, Велика Британія, та країн Північної і Південної Європи)

Співробітництво між Україною та Польщею має довгу історію. Відносини базуються на тісних культурних, історичних та економічних зв'язках, адже з моменту набуття незалежності обидві держави активно розвивають партнерські відносини. Польща є одним з найбільших торговельних партнерів України в Європі [43].

Країни активно співпрацюють у сферах торгівлі, інвестицій, транспорту, енергетики тощо. Через те, що Польща межує з Україною та є найближчим сусідом, вона є важливим партнером України у питаннях безпеки та оборони, тобто партнером більш територіального співробітництва. Країни співпрацюють у рамках НАТО та різних ініціатив безпеки в Європі. Співпраця країн базується на регіональному рівні, що сприяє розвитку міжрегіонального та прикордонного співробітництва.

Між країнами важливу роль відіграє культурний обмін, де Україна та Польща активно співпрацюють у сфері культури, освіти та молодіжних обмінів. Це включає обмін студентами, культурні фестивалі, тощо.

Регіональне співробітництво між Україною та Польщею базується на різноманітних ініціативах та програмах, спрямованих на зміцнення економічних, культурних та політичних зв'язків між обома країнами. Починаючи з 2004 року було створено Програму сусідства Польща-Білорусь-Україна. Далі цю програму було продовжено, як Програму транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна у період 2007-2013 роки. З кожним продовженням програми зростало

фінансування від Європейського Союзу. Починаючи з 2021 року, коли у Білорусі відбувалося порушення прав людини після президентських виборів та політично-мотивоване використання мігрантів на зовнішніх кордонах ЄС, і зрештою підтримка Білорусі у російсько-українській війні 2022 року, транскордонна співпраця з Білоруссю була зупинена. В результаті чого подальша програма має вже двосторонній характер між стратегічними партнерами Польща – Україна, де основною метою країн є підтримка транскордонного розвитку на прикордонні Польщі та України. Ця активна співпраця у прикордонному співробітництві, включає в себе: прикордонний контроль, спільне патрулювання кордону, обмін інформацією щодо безпеки та боротьби з нелегальною міграцією [32].

Україна та Польща також спільно реалізують різноманітні інфраструктурні проекти, зокрема, розвиток транспортних маршрутів, енергетичні проекти та розвиток прикордонних інфраструктур.

Що стосується торгівлі, то обидві країни співпрацюють у сферах торгівлі та інвестицій, сприяючи розвитку економіки обох держав. Проте починаючи з кінця 2023 року ситуація на українсько-польському кордоні є досить напруженою. Почалися польські протести в яких вимагалось повернення до практики видачі дозволів для українських вантажоперевізників і зменшення їх кількості, що були до довоєнного рівня. Блокада кордону спричинила проблеми не тільки для сільськогосподарського сектору, а й для усієї економіки [43]. Адже, починаючи спочатку агресії Росії проти України у 2024 році, Україна залишилася можливості перевозити товари через авіосполучення та морські шляхи, в зв'язку з чим ЄС погодив скасування мит на українські товари та транспортний безвіз, що де-кому стало не до вподоби.

Таким чином на прикінці лютого 2024 року у Польщі було зафіксовано наймасштабніше пошкодження українського зерна з моменту початку фермерських протестів, де вандали пошкодили загалом близько 160 тонн зерна. Через що Польський народ почав ставити під сумнів свою підтримку щодо України. Проте саме керівництво держави, а саме прем'єр-міністр Польщі – Дональд Туск закликав польських фермерів припинити блокування кордону з Україною підкреслюючи, що

польська влада не може допустити блокування переходів, незалежно від причин протестів. В той же час Єврокомісія наголосила, що може розпочати певні процедури проти Польщі, якщо польський уряд не розв'яже питання з перевізниками на кордоні. А деякі країни заявили, що можуть виступити посередниками у переговорах, щодо розв'язання кордонного питання [2].

В історії Європейського Союзу вже були такі моменти криз, коли через відкриття ринку треба було захищати певні сектори виробництва в якійсь країні. Тож Європа знає способи, як це робити – про все треба домовлятися, аби дійти узгодження у цьому питанні. На мою думку, рано чи пізно це питання вирішиться аби задовольнити обох сторін, адже Польща та Україна мають спільну історію багаторічної спільної співпраці та вигоду з міцних партнерських відносин, тож обом країнам вигідно погодити це питання.

Але попри це, Польща із самого початку російського вторгнення підставила своє плече для України. Це країна, яка найбільше прийняла українських біженців. Країна оперативно організувала гуманітарну допомогу для громадян України та самої України. У перші дні війни Польща передала військову допомогу, що змогла.

Під час російсько-української війни Польща і Україна зміцнили свої відносини і співпрацю в різних сферах. Польща виступала в якості активного учасника міжнародних зусиль для врегулювання конфлікту, в тому числі в рамках Європейського Союзу, НАТО та Організації Об'єднаних Націй. Це одна із перших країн, що активно підтримувала українське правительство на міжнародній арені та виступала за прийняття міжнародних санкцій проти Росії.

Польща надавала значну економічну допомогу Україні, включаючи кредити, гранти та іншу фінансову підтримку. Приймала українських біженців, які втекли від конфлікту на сході України, та надавала їм притулок, медичну допомогу та інші необхідні послуги [1].

Обидві країни активно співпрацюють у зміцненні безпеки на спільному кордоні, контролюючи транспортні та пасажирські потоки, а також обмінюючись інформацією щодо безпеки. Тож, у цілому, співпраця між Польщею та Україною під час російсько-української війни була і є дуже важливою для зміцнення стабільності

та безпеки в регіоні та підтримки України у її боротьбі за суверенітет та територіальну цілісність. Країни активно співпрацювали та співпрацюють у підтримці економічних відносин не тільки між собою, а й в усьому світі.

Двостороннє співробітництво між Україною та Німеччиною є важливим напрямком зовнішньої політики обох країн. З самого утворення незалежної України, дві країни виступили з твердими намірами будувати взаємовідносини на обов'язковій міжнародно-правовій основі, керуючись при цьому принципами рівності та взаємної вигоди. Можна стверджувати, що відносини з Україною відіграють важливу роль у пріоритетах Німеччини на Сході. Цей висновок можна зробити з аналізу заяв німецьких державних діячів протягом років, що необхідно, допомогати Україні у визначенні і зміцненні її геополітичного становища на двох рівнях, тобто через сприяння зближенню з ЄС і НАТО та через регіональне співробітництво, насамперед з центральноєвропейськими країнами [29].

На сьогодні, Німеччина вважається вагомим торгівельним партнером України в Європейському Союзі. Співпраця двох країн включає багато сфер, таких як економіка, політика, культура, освіта та інші.

Політичне співробітництво є важливим аспектом відносин між Україною та Німеччиною. Німеччина є одним з найактивніших прихильників європейської інтеграції України, і надає значну підтримку на шляху України до членства в Європейському Союзі. Що стосовно економічної співпраці, то Німеччина є одним з найбільших інвесторів в українську економіку, і німецькі компанії активно працюють в Україні. Важливими галузями співробітництва є енергетика, машинобудування, хімічна промисловість та інші. Країни особливо підтримують культурний та освітній обмін, що включає обмін студентами, викладачами, та досвідом, таким чином створюючи спільні культурні заходи та проекти.

Також, з початку повномасштабної російської агресії Німеччина активно підтримує Україну на міжнародній арені в усіх аспектах. Україна і Німеччина продовжують розвивати своє співробітництво на різних рівнях, і відносини між двома країнами є важливим фактором для розвитку обох країн.

Німеччина засуджує дії РФ та її агресію. Країна з самого початку створення незалежної України підтримує її суверенність, незалежність та повну територіальну цілісність. Тож, на початку 2024 року Україна та Німеччина уклали угоду про співпрацю у сфері безпеки та довгострокову підтримку України, до якої потім доєдналися й інші країни. Цією угодою сторони підтвердили та вирішили поглибити своє партнерство, що базується на спільних інтересах захисту міжнародного права та прав людини. Німеччина запевнила, що готова надавати підтримку стільки скільки буде потрібно аби відновити мир та суверенітет в Україні

Німеччина є постачальником військової допомоги Україні, переконана тим, що безпека України є питанням світової та євроатлантичної безпеки. Тож, Німеччина наголосила на готовності надавати військову підтримку та забезпечити тренуванням майбутніх військових аби стримувати російську агресію. Німеччина продовжуватиме сприяти спільним закупівлям та іншим формам співпраці у сфері озброєнь разом із європейськими та міжнародними партнерами.

Обидві країни зацікавлені у реформуванні та модернізації, шляхом посилення демократичного цивільного контролю над сектором безпеки. Країни прагнуть досягти завдяки цієї Угоди економічної стабільності, так би мовити, свого соціально-економічного добробуту, сприяти розвитку малих та середніх підприємств та вкладати інвестиції у приватний сектор, щоб досягти сприятливого бізнес-середовища для внутрішніх та міжнародних інвестицій в Україну.

Передбачається подальша співпраця у таких сферах як: будівельна галузь, кібербезпека, хімічна промисловість, електротехніка, енергетика, сільське господарство, машинобудування, збройова промисловість та «зелена» або воднева енергетика.

Ця Угода досить чітко показує підтримку України з боку Європи. Важливо зазначити, що Німеччина завжди підтримує Україну на її шляху до членства в ЄС і завжди прагне надавати практичні вказівки. Отже, усе вище зазначене, досить чітко показує, що Німеччина налаштована підтримувати співробітництво з Україною в усіх сферах [49].

Що стосовно Франції, то вона є одним з ключових партнерів України в Європі. Діалог між країнами завжди відбувається на високому рівні, а співпраця між країнами відбувається на регіональному рівні у торговельно-економічній, культурно-освітній та туристичній галузі.

Взагалі сучасний стан відносин між країнами спирається ще на давні історичні зв'язки та взаємну симпатію між народами. Франція була однією з перших країн Західної Європи, що офіційно визнала незалежність України і по сьогоднішній день активно підтримує територіальну цілісність та суверенітет України, виступаючи за мирне врегулювання конфлікту в Україні. 1992 рік став початком двохсторонніх дипломатичних відносин між країнами, і з кожним роком партнерство зміцнювалось. Франція завжди підтримує Україну у впровадженні реформ у різних секторах, включаючи правоохоронні органи, судову систему, децентралізацію та енергетику, тощо.

З початком конфлікту на Сході України Франція висловила політичну підтримку та засудила дії країни агресора (РФ) та особливо анексію Криму. Франція є учасником Нормандського формату разом з Німеччиною, Україною та Росією, спрямованого на мирне врегулювання конфлікту в Донбасі. Країна виступала ініціатором переговорів аби послабити напругу між російсько-українськими відносинами та продовжувала бути відданою українському суверенітету за визнаними міжнародними кордонами. Така позиція Франції продовжується і по сьогодні вже у повномасштабній війні між РФ та Україною [26].

Франція є важливим торговельним партнером України. Основні сфери партнерства в економіці включають аграрний сектор, енергетику, машинобудування, а також ІТ. Французькі компанії активно інвестують в українську економіку, зокрема в агропромисловий комплекс, інфраструктуру, енергетику та фармацевтичну галузь. Франція підтримує український бізнес через Французько-українські торгово-промислові зв'язки [45]. Також, Франція виступає за проекти з підвищення енергетичної ефективності в Україні та розвиток відновлюваних джерел енергії. Це включає інвестиції в сонячні, вітрові та інші екологічні проекти.

Незважаючи на складні часи в Україні, країни не припиняють співпрацю, а навпаки товарообіг між Україною та Францією за 2023 рік тільки збільшився на 15,7% у порівнянні з минулим роком. Таким чином Франція допомагає підтримувати на плаву економіку України. Не дивлячись на повномасштабне вторгнення Росії в Україну у лютому 2022 року, економічне співробітництво між Україною та Францією протягом року зафіксувало дуже позитивні зрушення, особливо щодо відновлення та фінансової підтримки України [45].

Країни солідарні у своїх позиціях щодо збройної агресії Росії, тому у лютому 2024 року країни підписали Угоду про співробітництво у сфері безпеки. Завдяки їй Україна та Франція лише поглиблюють свою співпрацю та партнерство та показують спільну мету, а саме щодо захисту міжнародного правопорядку та свобод і прав людини. Ця Угода підтверджує важливість безпеки України, де вона є невід'ємною частиною євроатлантичної та світової безпеки. І Франція своєю згодою на Угоду підтверджує це. В Угоді Франція зобов'язується надавати військову і фінансову допомогу, а також буде сприяти економічному відновленню і відбудові. Співпраця між країнами у сфері безпеки включає багато в себе складових, а саме: співпрацювання у стратегічній комунікації та боротьбі з іноземним втручанням і маніпулюванням інформацією, співпрацювання у кібербезпеці, розвідки та контррозвідки, захист критичної інфраструктури та співпраця у боротьбі з небезпечною організованою злочинністю. Співпраця в галузі безпеки включає обмін досвідом та інформацією, спільні навчання та тренінги для українських військових та правоохоронців. Згідно з цією ж Угодою Франція пообіцяла надати до 3 млрд. євро додаткової допомоги, що ще раз підкреслює підтримку країни. Таким чином учасники прагнуть, щоб військовий потенціал України був на рівні, який гарантуватиме у разі зовнішньої військової агресії проти Франції здатність України надати ефективну військову допомогу [51].

Але країни намагаються співпрацювати не лише у військовій та безпековій сферах, таким чином активно прагнуть співпрацювати у культурній та освітній сферах. Українські та французькі університети співпрацюють в рамках різних програм обміну, наукових досліджень та спільних освітніх проєктів. Особливою

популярністю користуються програми подвійних дипломів та стажувань. Також, посольства Франції та України намагаються частіше організовувати культурні події, такі як фестивалі французького кіно, виставки, та інші заходи, що сприяють культурному обміну між країнами та зближенню [19].

Тому, можна підвести підсумок, що Франція є стратегічним партнером України та їх напрямки співпраці у економічній, політичній, культурній, військовій та безпековій сферах постійно розвиваються та розширюються. А Франція залишається важливим партнером України в Європі, сприяючи її інтеграції до європейських структур, економічному розвитку та зміцненню демократичних інститутів.

Регіональне співробітництво між Україною та Великою Британією охоплює і політичну, і економічну, і військову та культурну сфери. Співпраця між сторонами є важливою для обох країн, особливо в контексті геополітичних викликів та підтримки України в умовах російської агресії. Встановлення дипломатичних відносин між сторонами відбулось у 1991 році. Велика Британія підтримує суверенітет та територіальну цілісність України з самого початку становлення відносин та з початку російської агресії ще в 2014 році. Велика Британія надала значну політичну та дипломатичну підтримку Україні на міжнародних аренах, таких як ООН, ОБСЄ та НАТО. А Британські лідери регулярно наголошують на важливості санкцій проти Росії та на необхідності подальшої допомоги Україні. Що стосується санкцій, то Велика Британія майже перша країна яка виступала за їх впровадження та не змінно голосує за них, таким чином показуючи свою прихильність українській стороні [27].

Велика Британія є важливим торговельним партнером України. Після виходу Великої Британії з Європейського Союзу (Brexit), обидві країни підписали нові угоди про вільну торгівлю, що сприяють зростанню економічних зв'язків. Ця нормативно-правова база передбачає зниження тарифів на товари, полегшення процедур експорту та імпорту, а також захист інвестицій. Британські інвестиції в українську економіку охоплюють різні галузі, включаючи сільське господарство, інформаційні технології, енергетику та фінансовий сектор, таким чином

підтримуючи стабільність економіки України. Не зважаючи на російську агресію, торговельно-економічне співробітництво України та Великої Британії у 2023р. продовжило розвиватись в таких умовах . І хоча Британія історично не входить до переліку найбільших торгівельних партнерів України, але стабільно займає орієнтовно 12 місце серед інших країн [44].

Культурне співробітництво між Україною та Великою Британією є не менш важливим та включає обміни у сфері освіти, науки та культури. Британська Рада в Україні активно підтримує різні проєкти, спрямовані на розвиток англійської мови, культурних програм та академічних обмінів. Існують також численні стипендіальні програми для українських студентів, які бажають навчатися у британських університетах.

Що стосується військової співпраці, то вона між Україною та Великою Британією є важливим елементом їхнього партнерства. Велика Британія надає Україні військову допомогу, яка включає як матеріально-технічну підтримку, так і навчання українських військовослужбовців. До прикладу, програма підготовки «Operation Orbital», що була ще запущена у 2015 році, спрямована на посилення обороноздатності українських збройних сил [22].

Україна також на початку 2024 року підписала аналогічну угоду з Великою Британією про співпрацю у сфері безпеки, як із Францією та Німеччиною. Країни рішуче налаштовані припинити напади Росії на Україну ще з 2014 року та мінімізувати загрозу щодо безпеки Європи та світу. Окрім стандартних зобов'язань Угоди, Сполучене Королівство пообіцяло очолити Коаліцію спроможностей морської безпеки таким чином зробивши значний внесок у розвиток морського флоту України. Коаліція морської спроможності поставила за мету підтримати Україну, щоб вона стала повноцінним контрибутором морської безпеки в Чорному морі та в Азовському морі до 2035 року та надалі. В майбутньому для України це стане в нагоді аби стримувати та протидіяти загрозам, відновлювати економічну діяльність і просувати Україну до співпрацювання з НАТО у морській сфері.

Інші вимоги в Угоді є майже ідентичні, як і в Угоді з Францією. Тоб-то співпраця між країнами у сфері безпеки зосереджена на таких складових, як:

співпраця у стратегічній комунікації та боротьбі з іноземним втручанням і маніпулюванням інформацією, співпрацювання у кібербезпеці, розвідки та контррозвідки, захист критичної інфраструктури та співпраця у боротьбі з небезпечною організованою злочинністю. Отже мета Угоди включає обмін досвідом, інформацією між сторонами та підтримку України у цей важкий для неї час [50].

Регіональне співробітництво між Україною та Великою Британією охоплює різні сфери, політичну, економічну, військову, культурну, тощо. І подальше співробітництво між Україною та Великою Британією має значний потенціал для подальшого розвитку. Обидві країни зацікавлені у поглибленні економічних зв'язків, розширенні військової співпраці та збільшенні обсягів культурних й освітніх обмінів.

Що стосується співробітництва України з країнами Південної Європи, сюди можна включити такі країни, як: Італія, Греція, Іспанія, Португалія та країни Балканського регіону (Албанія, Болгарія, Північна Македонія, Сербія, тощо). Італія, Греція, Іспанія, Португалія співпрацюють з Україною у економічній, політичній, культурній та безпековій сферах.

Взагалі, Україна співпрацює з країнами Південної Європи в рамках міжнародних організацій, таких як Європейський Союз, Організація Об'єднаних Націй та Організація з безпеки і співробітництва в Європі. Ці країни часто підтримують українські ініціативи та резолюції, що спрямовані на підтримку суверенітету та територіальної цілісності України. Тісну співпрацю між країнами можуть підтвердити також регулярні візити на високому рівні, підписання двосторонніх угод та участь у спільних заходах. Наприклад, візити президента України до Італії або Греції сприяли зміцненню і підтримці, у цей не легкий час, двосторонніх відносин та обговоренню спільних інтересів [23].

Ці країни є торгівельними партнерами, що допомагають підтримувати економіку України. Особливо, Італія та Іспанія імпортують значну кількість українських аграрних продуктів, металів та хімічних виробів. Також в Україну постачають інвестиції з цих країн в економіку, особливо в агропромисловий

комплекс та енергетику. Україна активно працює над диверсифікацією своїх енергетичних постачань і що цілком можливо в майбутньому, Італія та Греція можуть бути частиною проєктів, пов'язаних з альтернативними маршрутами постачання газу в Європу. А країни Балкан більше співпрацюють у галузі транспортної інфраструктури, особливо, розвиток транспортних коридорів, таких як пан'європейські коридори, що є важливим напрямом економіці.

Також, на сьогодні існують численні програми обміну студентами та науковцями між Україною та країнами Південної Європи. Особливо українські студенти прагнуть навчатися в університетах Італії, і це можна здійснити за допомогою програми Erasmus+. Що дозволяє проводити обіни студентами та досвідом по майже всій Європі [34].

Балканські країни також мають спільні погляди з Україною на різні політичні явища, тому можна сказати, що Україна в цьому регіоні в останні роки посилює свої позиції. До прикладу, так Македонія виділила велику кількість модернізованої техніки, Чорногорія і Албанія надали також підтримку Україні. А ще важливо зазначити, що ці країни розуміють, що вступ України до НАТО тільки посилить безпеку у регіоні Західних Балкан. Але точно щодо цього не можна сказати про Сербію, оскільки останнім часом вона більше приймає проросійську сторону в деяких політичних питаннях, що спостерігаються в її поглядах на певні події [52].

Деякі країни Південної Європи надають Україні військову підтримку та беруть участь у спільних військових навчаннях. А спільні зусилля з боротьби з тероризмом, організованою злочинністю та нелегальною міграцією показують ідентичність погляд України та країн Південної Європи. Тож, співробітництво України з Південно європейськими країнами є різноплановим та стратегічно важливим, а їх тісна дозволяє вирішувати спільні проблеми та використовувати усі можливості для взаємного зростання та розвитку.

Регіональне співробітництво України з країнами Північної Європи (Швеція, Норвегія, Данія, Фінляндія та Ісландія) є також дуже важливими, адже ці країни активно підтримують Україну у її європейській інтеграції та реформуванні різних сфер життя. Країни Північної Європи активно надають гуманітарну допомогу

Україні. На сьогодні всі країни Північної Європи прагнуть бути членами НАТО, таким чином, у разі необхідності захистити себе від спільного ворога. Тому країни підтримують і прагнення України до вступу у Альянс [16].

Тобто країни ведуть політичний діалог більше щодо безпеки у регіоні, як в цілому. Також, присутня і економічна співпраця. Економічні зв'язки між Україною та країнами Північної Європи розвиваються у сферах сільського господарства, машинобудування, інформаційних технологій та енергетики. А Швеція та Фінляндія є вагомими інвесторами в українську економіку, підтримуючи розвиток інфраструктури та промисловості.

Така співпраця країн Північної та Південної Європи є важливою для України. Україна вже точно заручилася підтримкою Північної Європи, а це співробітництво сприяє розвитку України, а також зміцнює позиції Північної Європи як регіону, який підтримує демократичні цінності та міжнародну безпеку.

2.3 Регіональне співробітництво з об'єднаннями

Одним із важливих елементів ведення зовнішньої політики України є регіональне співробітництво з країнами, що входять до Вишеградської групи (В4) – Чехія, Словаччина, Угорщина та Польща. Це співробітництво охоплює різні сфери та залишається пріоритетним напрямом співпраці та можливої участі у цьому альянсі України. Беручи до уваги євроінтеграційний вектор України через загострення російсько-українських відносин назріла необхідність формування нової архітектури міжнародних відносин України, що спонукає до переосмислення ключових напрямів співпраці з країнами Вишеградської четвірки.

На сьогоднішній день Вишеградська група є важливим регіональним утворенням, що функціонує в рамках Європейського Союзу та впливає на процес європейської інтеграції. Співпраця між членами В4 насамперед передбачає узгодження спільних цілей з різних питань, які згодом представляються на форумах ЄС. Відносини між Україною та країнами-учасницями Вишеградської четвірки активно розвиваються в напрямку зміцнення регіонального та транскордонного

співробітництва. Крім того, транскордонне співробітництво є одним із пріоритетних напрямів співпраці в рамках Європейської угоди про партнерство сусідства [20].

Країни Вишеградської групи активно підтримують євроінтеграційні прагнення України. Польща, Чехія, Словаччина та Угорщина є важливими, можна так мовити – адвокатами України в Європейському Союзі. Їхня співпраця спрямована на підтримку реформ в Україні, зокрема у сферах боротьби з корупцією, реформування судової системи та демократичних інститутів.

Співробітництво України та країн Вишеградської групи відбувається у таких формах, як: діяльність європейських регіонів, дія програм сусідства, діяльність міжнародних регіональних організацій та асоціацій, а також міжрегіональна співпраця, де вкладаються угоди про транскордонне співробітництво. Таким чином головним завданням європейських регіонів є вироблення та узгодження механізмів щодо вирішення спільних проблем відповідних територій. На сьогодні в Україні існує кілька таких регіонів, два з яких з країнами Вишеградської четвірки – Буг (Україна, Польща, Білорусь) та Карпатський європейський регіон (Україна, Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія). Завданням такої співпраці є подолання негативних наслідків периферійності прикордонних територій, що зазвичай знаходяться на відстані від центру країни та мають слабкий розвиток інфраструктури, який загалом негативно впливає на соціально-економічний розвиток цих регіонів.

Такий вид співпраці відкриває нові можливості для зростання економічної діяльності на прикордонних територіях, що дає змогу підвищити їхню конкурентоспроможність. Країни Вишеградської групи є важливими торговельними партнерами України. Обсяги двосторонньої торгівлі зростають, особливо в сферах сільського господарства, машинобудування та хімічної промисловості. А самі країни – Польща, Чехія, Словаччина та Угорщина є джерелами прямих іноземних інвестицій в Україну, сприяючи розвитку української економіки. Між Україною та країнами Вишеградської групи відбувається розвиток транспортних коридорів, що є важливим для покращення логістики та торгівлі. А також співпраця в енергетичній

сфері, особливо в диверсифікації джерел енергопостачання та підвищенні енергетичної ефективності, має ключове значення для регіону.

Україна та країни Вишеградської групи співпрацюють у сфері оборони та безпеки, зокрема у проведенні спільних військових навчань та обміні досвідом у сфері оборонних реформ. Така спільна діяльність спрямована на зміцнення безпеки в Центральній та Східній Європі, особливо на тлі російської агресії проти України.

Незважаючи на загалом позитивну динаміку співпраці, існують певні політичні розбіжності, особливо щодо політики Угорщини з приводу угорської меншини в Україні. Але подальше поглиблення співпраці можливо через реалізацію спільних проєктів та підтримку спільних інтересів на міжнародній арені, адже співпраця Вишеградської групи з Україною є перспективною та взаємовигідною.

Особливо співпраця для країн «четвірки» дасть змогу розширити ринок, збільшити кількість споживачів продукції та послуг, активізувати та посилити нові ділові зв'язки, що сприятимуть збільшенню дешевої робочої сили та кваліфікованих робітників. А для України розвиток співпраці з Вишеградською четвіркою забезпечить нові інвестиції, збільшить фінансові потоки в різних галузях та сприятиме розвитку підприємств регіонів. Тож, регіональне співробітництво України з країнами Вишеградської групи має стратегічне значення для стабільності та розвитку як України, так і Центрально-Східної Європи в цілому [20].

Регіональне співробітництво, що торкається морської, економічної стабільності є другим, важливим напрямком співробітництва України. Прикладом такого співробітництва є ОЧЕС. Це чорноморське економічне співробітництво, що являється собою, так би мовити регіональною міжнародною організацією, створеною для заохочення співпраці між країнами Чорноморського регіону. ОЧЕС була заснована 25 червня 1992 року в Стамбулі, до складу куди входять 12 країн-членів: Албанія, Азербайджан, Болгарія, Вірменія, Греція, Грузія, Молдова, Румунія, Росія, Сербія, Туреччина і Україна [5].

Основними цілями цієї організації можна назвати: сприяння економічному розвитку та співробітництву в регіоні; розвиток взаємовигідних торговельних та економічних відносин; підтримка стабільності та процвітання в Чорноморському

регіоні та спільне вирішення екологічних, транспортних, енергетичних та інших регіональних питань.

ОЧЕС активно працює над реалізацією різноманітних проектів та ініціатив, спрямованих на покращення економічної ситуації в регіоні, а також на зміцнення взаємодії між державами-членами. ОЧЕС може взаємодіяти з іншими країнами та міжнародними регіональними організаціями через укладання відповідних угод або через надання їм статусу спостерігача або галузевого партнера по діалогу. Таким чином, до прикладу з жовтня 1999 року ОЧЕС має статус спостерігача в Генасамблеї ООН.

ОЧЕС, також має свої допоміжні органи, такі як: Парламентська Асамблея, Чорноморський банк торгівлі та розвитку, Ділова рада та Міжнародний центр чорноморських досліджень. Усі вони діють згідно з принципами, викладеними у Стамбульській Декларації та Статуті ОЧЕС, і виконують свої функції відповідно до власних статутних документів. Та мають на меті налагодження більш тісної співпраці.

У рамках ОЧЕС підписана низка документів про регіональне співробітництво, серед них: Угода між урядами учасниками про співробітництво у наданні надзвичайної допомоги і ліквідації наслідків ситуацій, що виникли внаслідок природного лиха, Угода про співробітництво у боротьбі зі злочинністю, особливо організованою, Меморандуми про взаєморозуміння у сприянні вантажним автоперевезенням у регіоні, з розвитку морських магістралей, про скоординований розвиток Чорноморського транспортного кільця швидкісних автомагістралей, про взаєморозуміння у співробітництві між дипломатичними академіями та інститутами при міністерствах закордонних справ країн-членів ОЧЕС. Та Угода про спрощення візових процедур для підприємців та візового режиму для водіїв вантажного автотранспорту країн-членів ОЧЕС.

Тому ОЧЕС здійснює значний внесок у розвиток регіону через різні ініціативи та проекти, що охоплюють економічну, соціальну, екологічну, транспортну та інші сфери. В докази цього можна привести приклад ініціативу «Чисте Чорне море», що спрямована на зменшення забруднення Чорного моря та збереження його

екосистеми, включаючи заходи з очищення морського дна, боротьби з пластиком забрудненням та моніторингу стану вод. Або транспортний коридор «Середній шлях» – проєкт спрямований на розвиток транспортного коридору, що з'єднає Європу та Азію через країни Чорноморського регіону, що сприяє покращенню логістики та підвищенню торговельних можливостей країн-членів ОЧЕС [24].

До інших важливих регіональних об'єднань можна віднести Люблінський трикутник, що є важливим прикладом регіональної співпраці, спрямованої на зміцнення безпеки, економічного розвитку та підтримки європейської інтеграції України в умовах сучасних викликів та загроз. Це регіональна ініціатива була заснована 28 липня 2020 року між Україною, Польщею та Литвою, мета якої цієї співпраці полягає у зміцненні політичного, економічного, культурного та безпекового співробітництва між трьома країнами, а також у підтримці України на шляху євроінтеграції та протидії російській агресії [28].

Сюди ж можна віднести програми прикордонного співробітництва за період 2014 – 2020 р.р. у відповідності до угод, укладених між Урядом України та європейських країн у грудні 2016 р., таких, як: «Польща – Україна – Білорусь», «Басейн Чорного моря», «Україна – Румунія» та «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна». Ці програми сприяють економічному, соціальному та культурному розвитку прикордонних регіонів [39].

До прикладу програма «Польща – Україна – Білорусь», є частиною Європейського інструменту сусідства і партнерства) та спрямована на підтримку співробітництва між цими трьома країнами. Основні цілі цієї програми: це розвиток прикордонної інфраструктури та транспортних зв'язків, підтримка соціально-економічного розвитку прикордонних територій та культурного обміну і збереження спільної культурної спадщини. А також, підвищення ефективності управління кордонами [3].

Програма «Басейн Чорного моря», включає країни басейну Чорного моря (Україну, Болгарію, Румунію, Грузію та Туреччину). Аби сприяти стійкому економічному та соціальному розвитку регіону Чорного моря. Підтримувати

екологічні ініціативи та охорону морського середовища та розвивати спільні бізнес-ініціативи чи інноваційні проекти [6].

Основні цілі програми «Україна – Румунія», полягають у покращенні прикордонної інфраструктури та безпеки країн. Країни зацікавлені у підтримці розвитку малого та середнього бізнесу, захисті навколишнього середовища та підтримці культурних та освітніх проектів між країнами [7].

І остання програма «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна», також відома як ENI CBC, спрямована на сприяння співпраці між прикордонними регіонами чотирьох країн. Також, розвиває транспортну та прикордонну інфраструктуру, підтримує економічний розвиток та конкурентоспроможність. Націлена захищати навколишнє середовище та підтримувати охорону здоров'я, культури та освіти [4].

Ці програми є важливими інструментами для розвитку прикордонних регіонів та зміцнення співпраці між їхніми країнами-учасницями. Також, у новому програмному періоді з 2021 по 2027 р.р. Україна продовжить брати участь у чотирьох програмах прикордонного співробітництва. Тут відзначається про значення тісної співпраці між країнами ЄС та Україною. Пріоритетними напрямками нових програм прикордонного співробітництва можна визначити, такі як: навколишнє середовище (особливо, доступ до чистої питної води), сталий транспорт, енергетична освіта, охорона здоров'я та культура, економічне, туристичне співробітництво, а також рішення транскордонних проблем у різних сферах [39].

Отже, з усього вище зазначеного розділу можна підвести підсумки, що регіональне співробітництво України з країнами Європи є багатограним та охоплює політичну, економічну, культурну та безпекову сфери. Це співробітництво має вагомое значення для європейської інтеграції України та зміцнення її національної безпеки, економічного розвитку та культурного обміну. Європейські країни рішуче підтримують Україну в умовах російської агресії, виявляючи солідарність через політичні заяви, санкції проти Росії та підтримку в міжнародних організаціях. А Україна в свою чергу співпрацює з Європейським Союзом та

іншими країнами Європи, маючи багато регіональних програм, прагнучи до асоційованого членства та поглиблення співробітництва в рамках Угоди про асоціацію, яка передбачає політичну та економічну інтеграцію.

Європейські країни є головними торговельними партнерами України та залишаються найбільшими інвесторами, підтримуючи розвиток основних галузей економіки України, таких як аграрний сектор, енергетика, машинобудування, тощо. Допомагають Україні модернізувати її енергетичний сектор, зменшити залежність від російського газу та перейти на відновлювані джерела енергії.

Програми обміну студентами, такі як Erasmus+, сприяють інтеграції української освіти в європейський освітній простір. Такі спільні проекти підвищують рівень досліджень та інновацій в Україні та зміцнюють культурні зв'язки та взаєморозуміння між народами України та Європи.

Тож, регіональне співробітництво України з країнами Європи є важливим інструментом для модернізації України. Це сприяє політичній та економічній інтеграції України до європейської спільноти, підтримці її суверенітету та територіальної цілісності. Саме регіональне співробітництво, допомагає Україні впроваджувати європейські стандарти у різних сферах життя, що є важливим на шляху до її повної європеїзації.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВА ПОДАЛЬШОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ В ЄВРОПІ

3.1. Перспектива вступу України до ЄС та подальша співпраця

Не дивлячись на те, що Україна має проєвропейські вектори діяльності з самого початку здобуття незалежності, можна сказати, що процедура приєднання до Європейського Союзу набула особливої активності у 2022 році. У квітні 2022 року Україна отримала можливість заповнити опитувальник, а точніше першу його частину для оцінювання перспективи держави отримати статус кандидата до ЄС.

Сама процедура вступу до ЄС є складною і має багатоступеневий процес, який включає кілька етапів і триває кілька років. До того, як подавати заявку щодо вступу до ЄС, країна повинна мати Угоду про асоціацію. Якщо держава хоче отримати статус кандидата, то потрібно щоб обов'язково були виконані усі умови, описані в документі. 1 листопада 2014 року Україна підписала таку Угоду про асоціацію, хоча про членство ЄС в ній не шла мова. На далі країна подає офіційну заявку на членство в ЄС до Ради Європейського Союзу, що може зробити будь-яка європейська країна, що з повагою ставиться до демократичних цінностей та зобов'язується їх виконувати. Що стосовно цього етапу, то Україна також його вже пройшла 28 лютого 2022 року.

Після подання заявки Рада ЄС оцінює її та вирішує, чи надати країні статус кандидата. На цьому етапі країна повинна відповідати основним критеріям, визначеним у Копенгагенських критеріях, що були прийняті у 1993 році, які включають політичні, економічні та законодавчі вимоги. У цьому ж етапі, Єврокомісією надсилається претенденту опитувальник, який за декілька місяців держава повинна надати відповіді на запитання та надсилати їх до Єврокомісії. Не забаром ще декілька місяців триває розгляд наданих відповідей, і якщо представників Європейського Союзу все влаштовує, то Єврокомісія надає висновок, що держава може стати кандидаткою на членство.

Якщо країна отримала статус кандидата, починаються переговори про вступ. Цей етап включає детальне вивчення та узгодження 35 глав, що охоплюють різні аспекти законодавства та політики ЄС. Країна-кандидат повинна адаптувати своє законодавство та практику до стандартів ЄС, де в свою чергу Єврокомісія повинна надавати технічну допомогу та моніторити прогрес країни у виконанні вимог. Надалі, коли всі етапи переговорів успішно пройдені й країна виконує всі необхідні умови, готується Договір про вступ, який має бути схвалений Європейською комісією, Радою ЄС та Європейським парламентом. Він має бути ратифікований країнами-членами ЄС та країною-кандидатом. Це може включати національні парламенти або референдуми в окремих країнах. А вже після його ратифікації договір набирає чинності, і країна стає повноправним членом Європейського Союзу [36].

Головна мета країни-претендента це протягом всього процесу вона повинна продемонструвати, що здатна ефективно виконувати обов'язки членства в ЄС, включаючи дотримання верховенства права, захист прав людини, стабільну демократію, функціональну ринкову економіку та прийняття *acquis communautaire* (законодавчої бази ЄС). Цей процес у кожній європейській країні триває по різному, він може бути і досить тривалим. Усе залежить від готовності країни виконувати необхідні вимоги та умови, які висуває ЄС [35].

У 2022 році переговори голови Європейської комісії та президента України завершилися домовленістю про «fast track», що означає прискорену процедуру вступу до Європейського Союзу. Це передбачає скорочення деяких звичайних етапів або прискорення процесу виконання вимог, необхідних для отримання членства в ЄС. Така процедура вступу для України застосована вперше за історію розширення Євросоюзу. Таким чином ЄС може надати Україні потужну політичну підтримку, демонструючи солідарність та готовність сприяти якнайшвидшій інтеграції. Це може нести за собою спрощення або прискорення деяких адміністративних процедур та вимог, необхідних для набуття членства та надання фінансової допомоги для швидкого впровадження реформ і адаптації законодавства до стандартів Європейського союзу. І хоча «fast track» може прискорити окремі

складові процесу вступу, Україна все одно повинна виконати ключові вимоги та стандарти ЄС, зокрема в сферах демократії, верховенства права та економічних реформ. І з іншої сторони, можна побачити, що Брюссель справді налаштований аби якнайшвидше сформував висновок, щодо готовності України отримання статусу кандидати на вступ до ЄС [35].

Що можна сказати про ситуацію зараз, то Україна виконала 7 рекомендацій Європейської Комісії, що отримала разом зі статусом кандидата улітку 2022 року. Відбувся значний прогрес у конституційній реформі, зміни у сфері правосуддя, відборі, в антикорупційних процесах, антиолігархічному законодавстві та боротьбі з відмиванням грошей.

Було розроблено та прийнято нове виборче законодавство, що спрямоване на забезпечення прозорості, чесності та справедливості виборчого процесу. Україна прийняла законодавство щодо процедури відбору суддів Конституційного Суду із залученням міжнародних експертів, що є важливим кроком у забезпеченні незалежності судової системи. Також, було запроваджено нові процедури для добору суддів, посилення ролі Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів. Проте, повна реалізація та стабільність цих реформ потребують ще подальшого реформування, контролю та моніторингу.

Було створено ключові антикорупційні органи: Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру та Вищий антикорупційний суд. Але слід продовжувати та забезпечити стабільність їх фінансування та контролювати вищезазначені структури у їх діяльності.

Відбулося ухвалення законодавчих змін, що забезпечують права національних меншин відповідно до європейських стандартів, де слід продовжувати працювати над практичним впровадженням цих змін. Також, прийняли нове законодавство для посилення конкуренції та запобігання монополіям, яке відповідає стандартам ЄС. Але на практиці необхідно забезпечити ефективне впровадження цих законів.

Україна запровадила новий закон про медіа, який відповідає європейським стандартам щодо свободи слова та незалежності медіа. За його ефективності виконання зменшуватиметься тиск на журналістів.

Вище зазначені реформи також торкаються співробітництва України з країнами ЄС показують, підтримку Європейських країн та, що Україна за їх допомогою зробила значні кроки на шляху до виконання рекомендацій Єврокомісії, проте деякі реформи ще потребують подальшого впровадження та стабілізації. Європейська Комісія продовжує моніторити прогрес України у цих сферах, і подальші дії з боку України будуть вирішальними для її євроінтеграційних перспектив [54].

Говорити зараз про перспективи вступу України найближчим часом до ЄС дуже важко. При чому, що у світі існує багато прикладів швидкого приєднання, як наприклад Фінляндія. Від заявки до членства якої в минуло три з половиною роки. Так і приклад Туреччини, що стала кандидатом на членство в Європейський Союз в 1999 році і ще й досі не має реальних перспектив на членство, попри те, що асоціацію з Європейською спільнотою Туреччина підписала, ще в далекому 1963 році [18].

Взагалі, виходячи з політичного досвіду, від початку переговорів до членства в ЄС минає сім років. Принаймні це можна підтвердити приєднанням великої групи посткомуністичних країн у 2004 році під час найбільшого розширення Європейського Союзу. Президент Європейської Ради – Шарль Мішель повідомив про те, що Україна має шанси вступити до ЄС у 2030 році, але за умови, якщо обидві сторони належним чином виконають свої зобов'язання. Проте, те що Україна рухається у швидкому темпі до ЄС може підтвердити те, що Україна подала заявку на членство в Європейський Союз в перші дні повномасштабного вторгнення Росії у лютому 2022 року і за майже чотири місяця в червні 2022 року вже отримала статус кандидата. Можна сказати, що супротив російській агресії значно прискорив цей процес, і Україна є ключовою складовою наступного розширення ЄС, не дивлячись на те, що деякі кандидати Балкан чекають на розширення ЄС майже 20 років. Тому можна сказати, що Україна відкриває вікно можливостей для інших країн, адже 10

років ЄС не приймав інших кандидатів, які також чекають своєї черги, а саме: Грузія, Чорногорія, Північна Македонія, Сербія, Албанія та Молдова.

Членство України в Європейському Союзі може надати багато користі нашій країні. Це може дати довгострокову співпрацю з євро регіонами та надати безпеку Україні, тобто може відбутися перехід під європейську безпеку, інституційну підтримку. А також, покращить стан економіки, зміцнить демократію та міжнародне визнання місця України в Європі [53].

Але подальша співпраця з Європейським Союзом є багатообіцяючою для України, адже до прикладу з перших днів війни підтримка ЄС щодо України зростає ще більше, а ніж була. Також ЄС є найбільшим торговельним партнером України, що становить велику частку відсоткованості від загального обсягу зовнішньої торгівлі України [11].

Тож, вступ України до Європейського Союзу є ключовим стимулом для зростання торгівлі, реформування держави та виходу на кращий рівень розвитку держави поряд з провідними країнами Європи. І Україна прагне приєднатися до союзу незалежних та стабільно розвинених держав, як у політичному так і в економічному ключі та інших сферах життя.

3.2. Вигода співробітництва обох сторін (країн Європи та України), сучасний стан та подальші перспективи

Для того, аби більш точно сформулювати огляд регіонального співробітництва України в Європі, став в нагоді SWOT аналіз. Завдяки ньому можна прояснити ситуацію регіонального співробітництва через можливості, загрози, сильні і слабкі сторони. А також, змодельовати подальші перспективи регіонального співробітництва.

SWOT аналіз

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Географічне розташування України – центр Європи, що створює можливості	1. Політична нестабільність та військовий конфлікт з Росією, що може

<p>для розвитку транзитних коридорів і логістичних центрів.</p> <p>2. Україна має запаси корисних копалин, родючих земель та водних ресурсів, сприяє розвитку аграрного сектору і енергетики.</p> <p>3. Тісна співпраця з країнами Європи починаючи з програми Східного партнерства та асоціації з ЄС, що забезпечують політичну та економічну підтримку.</p> <p>4. Реформування України та розвиток технологічних та інноваційних галузей.</p>	<p>стримувати інвестиції та довгострокові проекти.</p> <p>2. Високий рівень корупції – перешкода для бізнесу і міжнародної співпраці.</p> <p>3. Високий рівень державного боргу, інфляція та нестабільна фінансова система, що прямує до втрати інвестицій</p> <p>4. Недосконалий розвиток транспортної і енергетичної інфраструктури перешкоджає ефективній інтеграції з європейськими ринками.</p>
<p>Можливості</p> <p>1. Програми фінансової допомоги та інвестиції ЄС, що сприятимуть розвитку інфраструктури і економіки.</p> <p>2. Створення нових транспортних коридорів між Європою та Азією, включаючи залізничні, морські та авіаційні маршрути</p> <p>3. Спільна, довгострокова торгівля з ЄС, участь у регіональних ринках, що сприяють розвитку експорту і зростанню економіки</p> <p>4. Співпраця з європейськими компаніями у сфері високих технологій і інновацій</p>	<p>Загрози</p> <p>1. Геополітична нестабільність, конфлікти на кордонах та напруженість у відносинах з сусідніми державами, що негативно впливатимуть на співпрацю.</p> <p>2. Конкуренція з боку інших країн.</p> <p>3. Зміни у зовнішній політиці ЄС або економічні кризи можуть зменшити обсяг підтримки для України.</p> <p>4. Розтягування на довгі роки процес вступу до ЄС .</p>

Табл.3.2 SWOT аналіз, щодо подальшого регіонального співробітництва

Співробітництво між країнами Європи та Україною має вигоду як для України, так і для її європейських партнерів. Що стосовно України, то важливе місце у її міжрегіональному розвитку, особливо в економічному напрямі, займають відносини з регіонами сусідніх держав. Україна заручилась підтримкою від усіх країн Європи. Звичайно більшу значимість відносин України є з її європейськими сусідами – Польщею, Словаччиною, Угорщиною та Чехією, що підтверджують економічні показники торгівлі між країнами та активні регіональні, транскордонні і соціальні контакти. Україна має доступ до великого ринку Європейського Союзу завдяки Угоді про асоціацію та поглибленій і всеосяжній зоні вільної торгівлі. Саме це і сприяє збільшенню експорту українських товарів та послуг до ЄС і залученню європейських інвестицій в українську економіку. В свою чергу країни Європи надають Україні фінансову допомогу та технічну підтримку для реалізації реформ у різних сферах, включаючи інфраструктуру, енергетику, сільське господарство та цифрову трансформацію [8, с. 77].

Співпраця з країнами Європи сприяє впровадженню в Україні європейських стандартів у сфері верховенства права, боротьби з корупцією, дотримання прав людини та демократичного врядування. Європейські країни надають підтримку Україні на міжнародній арені, особливо через конфлікт з Росією, наголошуючи на тому, що Україна бореться не лише за власну незалежність, а і за всю європейську спільноту.

Кооперація з Європейським союзом, а саме безвізовий режим надає можливість українцям подорожувати до країн Європи без віз, що сприяє розвитку культурних і людських зв'язків. А освітні програми академічного обміну, такі як вже згадувалась – Erasmus+, озволяють українським студентам здобувати освіту і проводити дослідження у провідних європейських університетах.

Також, Європейські країни надають Україні підтримку в реформуванні країни в багатьох сферах. Допомогають Україні побудувати стабільність та демократію. Що стосується і безпеки і оборони, а також в протидії гібридним загрозам і кіберзлочинності. А співпраця з НАТО та участь у спільних військових навчаннях

підвищують обороноздатність України і сприяють її інтеграції у європейську систему колективної безпеки [11].

Тож, якщо така тісна співпраця буде продовжуватися, то реформи в Україні будуть все більш впроваджуватися та таким чином піднімати загальне становище України. Взагалі, перспективи співробітництва України з країнами Європи в майбутньому є обнадійливими. Перш за все Україна отримає надходження прямих іноземних інвестицій та буде показувати як стабільну та європейську державу на міжнародній арені, що буде викликати довіру та авторитет. Європейські інвестори будуть продовжувати вкладати кошти в українські сектори, такі як сільське господарство, інформаційні технології, енергетика та інфраструктура, що сприятиме економічному зростанню та створенню більших можливостей країни. А спільні подальші проекти в галузі відновлюваної енергетики, енергоефективності та інтеграції української енергосистеми з європейською забезпечать енергетичну незалежність України та зменшать залежність від російського газу.

Усі сподіваються, що Україна у найближчі 10 років може стати членом Європейського Союзу, а це потребує подальшої політичної та економічної інтеграції та впровадження європейських стандартів і реформ, що піде тільки на краще нашій країні. Саме головне, це те що тісна співпраця з європейськими інституціями сприятиме подальшому впровадженню антикорупційних реформ та зміцненню верховенства права. А сама співпраця з Європою у сфері захисту прав людини та соціальної політики сприятиме підвищенню стандартів життя в Україні.

Україна має намір співпрацювати в інноваціях та відбудові власної інфраструктури після завершення конфлікту з Росією, тому участь у європейських науково-дослідних програмах, таких як Horizon Europe, сприятиме розвитку інноваційної економіки та технологічних стартапів в Україні, а інтеграція у європейський цифровий ринок відкриває нові можливості для розвитку ІТ-сектора та впровадження інноваційних технологій [33].

Також, співпраця у сфері екологічної політики та стійкого розвитку сприятиме впровадженню сучасних екологічних стандартів та зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище, а впровадження ініціатив Європейського зеленого курсу

допоможе Україні перейти до низьковуглецевої економіки та адаптуватися до змін клімату [25].

Отже, таким чином, подальші перспективи регіонального співробітництва України з країнами Європи є широкими і багатоплановими, що спрямовані на забезпечення сталого розвитку, підвищення рівня життя громадян і зміцнення безпеки в регіоні та повного становлення України, як незалежної, європейської держави, що сподіваємось входить до Європейського союзу.

В свою чергу співробітництво з Україною приносить країнам Європи також численні вигоди, які охоплюють різні сфери (економічну, політичну, безпекову, тощо). Наприклад, Україна є великим ринком збуту для європейських товарів і послуг і це створює нові можливості для експорту європейських товарів. Україна пропонує привабливі можливості для інвестування, особливо в таких напрямках, як сільське господарство, інфраструктура, енергетика, тому європейські інвестори можуть отримувати високі прибутки від вкладень в українську економіку. Також, Україна багата на природні ресурси, сюди входять: аграрні продукти, метали та корисні копалини, тому співпраця з Україною може забезпечити доступ до цих ресурсів для європейських країн.

Взагалі для Європи, стабільна і процвітаюча Україна сприяє загальній стабільності та спокою в Східній Європі. Це важливо для зниження ризиків конфліктів та забезпечення миру на кордонах Європейського Союзу. А підтримка демократичних реформ в Україні сприяє зміцненню демократичних цінностей та прав людини не тільки в самій країні, а й в регіоні, що є важливим для Європи. Сюди ж можна включити і безпекову співпрацю, що допомагає зміцнити обороноздатність Європи проти зовнішніх загроз, особливо з боку Росії. Тому спільні військові навчання та обмін інформацією сприяють зміцненню колективної безпеки.

Під час тісної співпраці зміцнюються культурні зв'язки між Україною та країнами Європи і це сприяє кращому взаєморозумінню та збагаченню культур, а також сприяє розвитку туризму та культурних ініціатив. А спільні освітні програми

та науково-дослідницькі проєкти сприяють підвищенню якості освіти і науки як в Україні, так і в країнах Європи

Також, співробітництво з Україною є важливим для Європи, адже Україна є важливим транзитним шляхом для постачання газу до Європи. Співпраця з Україною у сфері енергетики сприяє забезпеченню стабільних поставок енергоресурсів та зменшенню залежності від російських поставок. А проєкти між сторонами у сфері відновлюваної енергетики можуть допомогти країнам Європи досягти своїх цілей щодо зменшення викидів вуглецю та переходу до екологічно чистої енергії [13].

Тож, співробітництво з Україною приносить країнам Європи численні вигоди, сприяючи їх економічному розширенню, зміцненню безпеки та стабільності, а також розвитку соціальних зв'язків. Перспективи співпраці країн Європи з Україною у майбутньому виглядають дуже обнадійливими і європейському регіону дуже вигідно підтримувати співпрацю з Україною, а якщо Україна найближчим часом стане членом Європейського союзу, то вигоди Європейських країн тільки зміцняться у різних сферах. Та й Україні з країнами Європи потрібно завжди співпрацювати, адже вони мають на меті одні й ті ж цілі як забезпечення стабільного розвитку, зміцнення безпеки та покращення якості життя громадян.

ВИСНОВОК

Отже, з огляду на вище зазначене можна дійти висновків, що Україна із самого початку здобуття незалежності мала проєвропейські напрямки та цілі своєї політики. Цим можна і пояснити таке тісне регіональне співробітництво. Історія становлення партнерських відносин між Україною та європейським регіоном налічує більше 30 років. За цей час Європа змогла показати свою підтримку у різних ситуаціях за різного часу, особливо інтенсивними партнерські відносини стали після 2014 року, коли Україна вже остаточно обрала про європейський курс. Підписана Угода про асоціацію у 2014 році, є основним документом, що визначає рамки співробітництва між ЄС та Україною. Завдяки їй, співпраця посилилась у всіх сферах, а особливо економіка України, де український експорт до ЄС значно зріс. Ця Угода сприяє гармонізації українських стандартів з європейськими, що підвищує конкурентоспроможність українських товарів.

Європейський Союз активно підтримує реформи в Україні, спрямовані на зміцнення демократії, верховенства права, боротьбу з корупцією та розвиток громадянського суспільства. Так, Європейські інституції надають допомогу для реформування державних інституцій та зміцнення їхньої ефективності. Оскільки, Україна прагне стати членом ЄС, вона активно працює над виконанням вимог, необхідних для подальшої інтеграції, включаючи політичні та економічні реформи і країни Європи у цьому їй допомагають.

Україна, також бере активну участь у ініціативі Східного партнерства, яка спрямована на поглиблення співпраці між ЄС та шістьма країнами Східної Європи та Південного Кавказу. І оскільки програми як вже такої не існує, це поклато початок ролі України як важливого актора міжнародних відносин.

Європейський Союз, разом з НАТО, надає Україні допомогу у сфері безпеки, включаючи тренування військових, постачання обладнання та реформування оборонного сектору. І ці спільні зусилля допомагають у протидії гібридним загрозам, зокрема кібербезпеці, дезінформації та зміцненні стратегічних комунікацій, що і являються сферами співпраці.

Загалом, країни Європи є одними з найбільших інвесторів в Україну. Європейські інвестиції спрямовані на модернізацію інфраструктури, розвиток малого і середнього бізнесу, підтримку енергетичних проєктів та агропромислового комплексу, а також подолання російського тероризму та агресії. ЄС надає Україні значну фінансову допомогу через різні програми, зокрема макрофінансову допомогу для стабілізації економіки та підтримки реформ.

Також Європейські країни активно співпрацюють з Україною у сферах освіти енергетики та безпеки. Україна активно бере участь у програмах академічного обміну, таких як Erasmus+, що дозволяє студентам та викладачам обмінюватися досвідом та підвищувати свою кваліфікацію. А співпраця у рамках програм Horizon Europe сприяє розвитку наукових досліджень та інновацій в Україні. Також, країни Європи підтримують Україну в її зусиллях знизити енергетичну залежність від Росії через диверсифікацію постачання енергоносіїв та розвиток відновлюваних джерел енергії.

Що, стосовно реалізації проєктів регіонального розвитку, то вона здійснюється за рахунок фінансових інструментів Європейського Союзу. Також, Україна має доступ до таких програм співробітництва, як: «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна», «Україна-Польща-Білорусь», «Чорне море», «Східне партнерство», ОЧЕС та співпрацює в різних напрямках з окремими країнами Європи, як: Польща, Франція, Німеччина, тощо.

Тож, регіональне співробітництво між країнами Європи та Україною є стратегічно важливим і багатограним. Воно охоплює економічні, політичні, безпекові, енергетичні та соціальні аспекти, спрямовані на підтримку стабільності та розвитку України. Перспективи цього співробітництва в майбутньому є дуже обнадійливими, з огляду на прагнення України до інтеграції в європейські структури та готовність ЄС підтримувати Україну на цьому шляху в подальшому сторони можуть вибудувати міцні стосунки у різних сферах та протистояти різним викликам проблем. Але перш за все Україні разом з Європейською спільнотою слід приборкати російську агресію, а зробити можна це лише об'єднавши сили, що і може статися у майбутньому, коли Україна стане членом Європейського Союзу.

Тому це співробітництво має величезний потенціал для подальшого поглиблення та розширення, що принесе численні вигоди обом сторонам. Сподіваємося, що у майбутньому співпраця між ЄС та Україною сприятиме стабільності, процвітанню та безпеці у регіоні, підвищуючи рівень життя громадян та зміцнюючи позиції обох сторін на міжнародній арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. «Ми розділимо перемогу»: як Польща допомагає Україні у війні з Росією. веб-сайт, URL: <https://tsn.ua/ukrayina/mi-rozdilimo-peremogu-yak-polscha-dopomagaye-ukrayini-u-viyni-z-rosiyeyu-2051743.html>
2. «Проблема вирішиться протягом кількох тижнів»: голова комітету Сейму Польщі про блокування кордону. веб-сайт, URL: <https://suspilne.media/705002-problema-virisitsa-protagom-kilkoh-tizniv-golova-komitetu-sejmu-polsi-pro-blokuvanna-kordonu/>
3. Cross-border Cooperation Programme Poland-Belarus-Ukraine 2014-2020. веб-сайт, URL: <https://www.pbu2020.eu/en>
4. Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine ENPI Cross-border Cooperation Programme 2007-2013. URL: <http://www.huskroua-cbc.net>
5. Organization of the Black sea economic cooperation. веб-сайт, URL: <https://www.bsec-organization.org>
6. Program Black sea. веб-сайт, URL: <https://blacksea-cbc.net>
7. Romania – Ucraina Granițe comune. веб-сайт. URL: <https://www.ro-ua.net/ro/2014-2020>
8. Артёмов І.В. Діус Н.О. Єврорегіональне співробітництво України: проблеми і перспективи. Навчально-методичний посібник. ДВНЗ «Ужгородський національний університет». М.Ужгород, 2014. 77 с. <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/3723>
9. Артёмова І. В. Транскордонне співробітництво як напрям євроінтеграційних процесів в Україні. навч.посіб. Транскордонне співробітництво України: стан проблеми перспективи. Ужгород 2012. 282 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/6059>
10. Війна в Україні: як офіційний Будапешт дистанціюється від підтримки Києва. Аналітичний портал. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/12/09/infografika/polityka/vijna-ukrayini-yak-oficzijnyj-budapesht-dystancziyuetsya-pidtrymky-kyueva>
11. Вступ України до ЄС: переваги для громадян та бізнесу. веб-сайт, URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitics/211004_vstup-ukrani-do-s-perevagi-dlya-gromadyan-ta-bznesu

12. Гандзюра А. Стратегічне партнерство як інструмент реалізації міжнародних двохсторонніх відносин / збірник матеріалів Юридичний вісник. Київ, 2020 С.376-383, 377 с., 382 с. <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c28a2c2e-5537-4e71-98a2-4e23ff06f432/content>
13. Євроінтеграція – вірний вибір. Як співпраця України з ЄС впливає на країну та Українців. веб-сайт, URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/євроінтеграція-вірний-вибір-як-співпраця-україни-з-єс-впливає-на-країну-та-українців_uk
14. Закон України про міжнародне територіальне співробітництво України. Проект Закону України від 24.04.2024 № 9450. Ст.7 <https://ips.ligazakon.net/document/II09493G?an=73>
15. Історія становлення відносин України з ЄС. Міністерство Юстиції.URL: <https://minjust.gov.ua/m/istoriya-stanovlennya-vidnosin-ukraina-es>
16. Країни Північної Європи у спільній заяві підтримали Україну: Їхня справа — наша справа. веб-сайт, URL: <https://armyinform.com.ua/2022/11/24/krayiny-pivnichnoyi-yevropy-u-spilnij-zayavi-pidtrymaly-ukrayinu-yihnya-sprava-nasha-sprava/>
17. Кудрявцева М. С. Регіональне співробітництво України та Європи: реалізація програм транскордонного та територіального співробітництва / збірник тез доповідей всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Дипломатія в міжнародних відносинах: сучасні виклики та перспективи». Київ 2024. С. 241-243 http://fmv.nau.edu.ua/wp-content/uploads/2024/04/Матеріали-конференції-Дипломатія-в-міжнародних-відносинах-сучасні-виклики-та-перспективи-2024_compressed.pdf
18. Кудрявцева М. С. Розвиток міжнародних відносин України з ЄС: сучасний стан та перспективи / збірник тез доповідей XXIV Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «ПОЛІТ. Сучасні проблеми науки» . Київ 2024. № 27. С. 55 [Програма Політ.pdf](https://classroom.google.com/u/1/c/Njg0MjIxNjY0MzQx)
<https://classroom.google.com/u/1/c/Njg0MjIxNjY0MzQx>
19. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Францією. URL: <https://france.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/294-kulyturno-gumanitarne-spivrobotnictvo->

mizh-ukrajinoju-ta-francijeju#:~:text=Українсько-французьке%20співробітництво%20у%20гал

20. Лизун М.В. Ліщинський І.О. Транскордонне співробітництво України та країн Вишеградської четвірки. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 3 с. <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2020/46-2020/3.pdf>

21. Методи дослідження при написанні дипломної роботи. URL: <https://blog.magistr.ua/metody-doslidzhennya-dyplomnoyi-roboty/>

22. Операція «ORBITAL». URL: <https://uk.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/881-ukrajina-velika-britanija/operaciya-orbital>

23. Офіційний візит Президента України до Італії та Ватикану. Офіційне інтернет-представництво Президент України. <https://www.president.gov.ua/photos/oficijnij-vizit-prezidenta-ukrayini-do-italiyi-ta-vatikanu-5393>

24. ОЧЕС. URL: <https://nato.mfa.gov.ua/pro-ukrayinu/mizhnarodna-spiivprasya/oches>

25. Позитивні наслідки вступу України до ЄС. веб-сайт, URL: <https://www.bsmu.edu.ua/blog/6860-pozitivni-naslidki-vstupu-ukraini-do-es/>

26. Політичні відносини між Україною та Францією. URL: <https://france.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/287-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-francijeju>

27. Політичні відносини між Україною та Великою Британією. URL: <https://uk.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/881-ukrajina-velika-britanija/592-political-issues-between-ukraine-and-great-britain>

28. Політичні відносини та багатовимірне партнерство між Україною та Литвою. URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/120-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-litvoju>

29. Політичні відносини. URL: <https://germany.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/politichni-vidnosini>

30. Про забезпечення виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом) і вдосконалення механізму співробітництва з

- Європейськими Співтовариствами (Європейським Союзом). Указ президента України від 07.07.2015 р. № 398/2015 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148/98#Text>
31. Про основні напрямки зовнішньої політики України. Постанова Верховної Ради України від 01.07.2010 р. № 40 ст.527. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text>
32. Програма Interreg NEXT Польща – Україна 2021-2027. URL: <https://pl-ua.eu/ua/pages/586>
33. Програма Горизонт Європа. URL: <https://horizon-europe.org.ua/uk/about-he/he-programme/>
34. Програма Елармус+. веб-сайт, URL: <https://erasmusplus.org.ua/programa-yes-erazmus/pro-programu/>
35. Процедура вступу до ЄС: що потрібно про це знати. веб-сайт, URL: <https://tsn.ua/ato/procedura-vstupu-do-yes-scho-potribno-pro-ce-znati-2040985.html>
36. Процедура прийняття до ЄС нових держав-членів. веб-сайт, URL: https://studies.in.ua/pravo_es-shporu/2464-procedura-priynyattya-do-yes-novih-derzhav-chlenv.html
37. Регіональне співробітництво між Україною та ЄС. URL: <https://nato.mfa.gov.ua/pro-ukrayinu/evropejska-integraciya/regionalne-spivrobitnictvo-mizh-ukrayinoyu-ta-yes>
38. Регіональне співробітництво. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/regionalne-spivrobitnictvo>
39. Регіональне співробітництво. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/regionalne-spivrobitnictvo>
40. Система сучасних міжнародних відносин: положення України. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/international-relations/19238/>
41. Співробітництво України з Радою Європи. веб-портал, URL: https://tax.gov.ua/diyalnist-/mijnarodne-/arhiv/integratsiya-ukraini-do-es/spivrobitnytstvo-z-radou_es/chlenstvo-v-radi-evropy/spivrobitnytstvo/#:~:text=Основними%20напрямами%20співробітництва%20в%20рамках,обсягом%20фінансування%20-%20понад%2025%20млн

42. Східне партнерство. URL: <https://mtu.gov.ua/content/shidne-partnerstvo.html>
43. Торгівельно-економічне співробітництво між Україною та Польщею. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/229-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju#:~:text=3a%20результатами%202022%20року%20Польща,%2C>
44. Торгівля та інвестиції. URL: <https://uk.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/881-ukrajina-velika-britanija/4750-trade-in-goods-and-services-between-ukraine-and-the-united-kingdom/torgivlya-ta-investiciyi>
45. Торговельно-економічне та інвестиційне співробітництво. URL: <https://france.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/289-torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-francijeju/torgovelno-ekonomichne-ta-investicijne-spivrobitnictvo>
46. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. веб-портал, URL: <https://mms.gov.ua/mizhnarodne-spivrobitnictvo/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoju-ta-yes>
47. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Угода ратифікована Верховною Радою України від 16.09.2014 р. № 1678- VII. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
48. Угода про асоціацію. веб-портал, URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu>
49. Угода про співробітництво у сфері безпеки та довгострокову підтримку між Україною та Федеративною Республікою Німеччина. Офіційне інтернет-представництво Президент України від 16 лютого 2024 р. <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-ta-dovgostrokovu-p-88985>
50. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії. Офіційне інтернет-представництво Президент України від 12 січня 2024 р. <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoju-ta-88277>

51. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Францією. Офіційне інтернет-представництво Президент України від 16 лютого 2024 р.
<https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-89005#:~:text=Франція%20надала%20Україні%20військову%20допомогу,3%20мільярді>
52. Україна має змінити оптику у відношенні країн Західних Балкан. URL:
<https://www.balkans-ukraine.org/2023/11/17/україна-має-змінит>
53. Чи вступить Україна до ЄС у 2030 році? веб-сайт, URL:
<https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-chlenstvo-v-yees-2030-rik/32675010.html>
54. Як Україна готується до вступу в ЄС. веб-портал, URL:
<https://www.kmu.gov.ua/news/yak-ukraina-hotuietsia-do-vstupu-v-ies>